

แผนการจัดการเรียนรู้
ข้าวเงี้ยว (ข้าวกันจิ้น)
ร่องรอยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในล้านนา

กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้
สาระที่ 4
ประวัติศาสตร์

ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้
วัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาล้านนา
(6 ชั่วโมง)

เรื่อง
ข้าวเงี้ยว (ข้าวกั้นจิ้น) :
ร่องรอยการแลกเปลี่ยนทาง
วัฒนธรรมในล้านนา
(2 ชั่วโมง)

มาตรฐานการเรียนรู้
ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด
ส 4.3 ม.2/1
วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรล้านนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาค

สาระสำคัญ
ข้าวเงี้ยว (ข้าวกั้นจิ้น) เป็นอาหารพื้นบ้านล้านนาที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทใหญ่ (เงี้ยว) ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานและติดต่อค้าขายในดินแดนล้านนา สะท้อนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การปรับตัวของผู้คน และพัฒนาการทางสังคมของล้านนา จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์
1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน
4. รักความเป็นไทย
5. มีจิตสาธารณะ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)
1. อธิบายความเป็นมาและลักษณะของข้าวเงี้ยว (ข้าวกั้นจิ้น) ได้
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้าวเงี้ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมล้านนาได้

ด้านทักษะกระบวนการ (P)
1. สืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายได้
2. วิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
3. นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการที่เหมาะสมได้

ด้านคุณลักษณะ (A)
1. เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
3. มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ : 5E (Inquiry-Based Learning)

1 Engagement สร้างความสนใจ
ครูนำภาพอาหาร 3 ชนิด (ข้าวกั้นจิ้น, ข้าวซอย, ขนมจีน) ให้นักเรียนอภิปรายร่วมกัน
ตั้งคำถามกระตุ้นคิดเกี่ยวกับที่มาและความสัมพันธ์ของอาหารกับประวัติศาสตร์
เชื่อมโยงเข้าสู่ประเด็นการเรียนรู้

2 Exploration สำรวจและค้นหา
- นักเรียนแบ่งกลุ่มสืบค้นข้อมูลตามหัวข้อที่กำหนดจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ (เอกสาร, อินเทอร์เน็ต, สัมภาษณ์ผู้รู้)
- บันทึกผลการสืบค้นในใบกิจกรรม

หัวข้อการสืบค้น (5 กลุ่ม)
1. ประวัติความเป็นมาของชาวไทใหญ่ (เงี้ยว)
2. การตั้งถิ่นฐานของชาวไทใหญ่ในล้านนา
3. วัตถุดิบและวิธีทำข้าวกั้นจิ้น
4. ข้าวกั้นจิ้นกับวิถีชีวิตของชุมชนล้านนา
5. ข้าวกั้นจิ้นในจังหวัดลำปางปัจจุบัน

3 Explanation อธิบายและลงข้อสรุป
- แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูล
- ครูและนักเรียนร่วมกันเชื่อมโยงประเด็นสำคัญ
- สร้างแผนผังความคิด (Mind Map) "ข้าวกั้นจิ้นกับประวัติศาสตร์ล้านนา"

4 Elaboration ขยายความรู้
- กิจกรรม "นักประวัติศาสตร์อาหาร"
- นักเรียนออกแบบ Infographic หรือ Timeline
- "เส้นทางการเดินทางของข้าวกั้นจิ้น"
- เชื่อมโยงการอพยพ การค้า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

5 Evaluation ประเมินผล
- นักเรียนตอบคำถามสะท้อนคิด
- ทำ Exit Ticket ก่อนออกจากห้องเรียน
- ครูประเมินผลตามสภาพจริงและผลงาน

คำถามสะท้อนคิด
1. ข้าวกั้นจิ้นสะท้อนประวัติศาสตร์ล้านนาอย่างไร
2. อาหารสามารถใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
3. นักเรียนจะช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างไร

การวัดและประเมินผล

สิ่งที่ประเมิน	วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ความรู้ (K)	แบบทดสอบ	แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน	ร้อยละ 70 ขึ้นไป
ทักษะกระบวนการ (P)	ตรวจใบกิจกรรม	แบบประเมินใบกิจกรรม	ระดับคุณภาพ "ผ่าน" ขึ้นไป
การสืบค้น/การทำงานกลุ่ม	สังเกตพฤติกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม	ระดับคุณภาพ "ผ่าน" ขึ้นไป
การนำเสนอผลงาน	ประเมินผลงาน	Rubric การนำเสนอ	ระดับคุณภาพ "ผ่าน" ขึ้นไป
คุณลักษณะ (A)	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณลักษณะ	ระดับคุณภาพ "ดี" ขึ้นไป

ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ในทุกด้าน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับ "ดี" ขึ้นไป

ภาระงาน (Performance Task)
นักเรียนจัดทำ Infographic หรือ Timeline เรื่อง **"ข้าวกั้นจิ้น : ร่องรอยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในล้านนา"** โดยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ล้านนา ชาวไทใหญ่ และภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน

สื่อการเรียนรู้
1. ภาพข้าวกั้นจิ้น และอาหารล้านนาอื่น ๆ
2. คลิปวิดีโอการทำข้าวกั้นจิ้น
3. บทความ/เอกสารเกี่ยวกับชาวไทใหญ่และล้านนา
4. แผนที่เส้นทางการอพยพและการค้า
5. ใบกิจกรรมการสืบค้นข้อมูล
6. โปรแกรม Canva / Google Slides สำหรับจัดทำ Infographic
7. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน (ผู้สูงอายุ, ผู้ประกอบอาหาร, ปราชญ์ชาวบ้าน)
8. หนังสือและเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ล้านนาและวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

"ข้าวกั้นจิ้น ไม่ได้เป็นเพียงอาหาร แต่คือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันของผู้คนและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของล้านนา"